

Hbt-certifiering av Hallonbergens bibliotek

Rapport, januari 2013
Cecilia Bengtsson

Regionbibliotek
Stockholm

”Ibland infinner sig en känsla av samhörighet.

Den känslan har ingen klass, politisk färg, etnicitet eller kön.

Det är stunder då jag först och främst får vara människa.”

Ur Stamtavlor av Dilsa Demirbag-Sten

Inledning

Jag har haft förmånen att under nästan ett års tid fått följa hbt-certifieringen av Hallonbergens bibliotek.¹ Ett flertal gånger har jag fått frågor om vad hbt-certifiering egentligen handlar om och varför det behövs, något som inte varit så enkelt att besvara. Den här rapporten är ett led i att berätta om den process som biblioteket i Hallonbergen gått igenom och vad det inneburit ur mina perspektiv.

Den korta och enkla förklaringen om vad hbt-certifieringen innebär är; var och ens rätt att få vara den man är. Att det inte går att behandla alla lika utan att det istället handlar om att möta alla på ett likvärdigt sätt. Hbt-certifieringen berör många aspekter av biblioteksverksamheten såsom bemötande, medier, programverksamhet, rummet och verksamhetsidé men framförallt handlar detta om förhållningssätt och värdegrund.

Syftet med att jag som utvecklingsledare på Regionbibliotek Stockholm deltog var främst för att agera bollplank för genusinspiratören och bibliotekarien Sofie Samuelsson som arbetar på Hallonbergens bibliotek och som varit projektledare för hbt-certifieringen. Jag skulle även vara ett processtöd och deltog därför på den utbildning i hbt-frågor som RFSL höll i. Därtill har jag gjort observationer på biblioteket och varit med på ett par möten med medarbetarna på Hallonbergens bibliotek och där även bibliotekschefen Margareta Engstrand och platschefen Monika Janvari deltog. Att som utvecklingsledare få följa ett projekt under en längre tid har varit givande på många sätt. Regionbibliotek Stockholm har som uppgift att vara ett stöd för länets bibliotek och hbt-certifieringen är ett exempel på hur vi mer och mer arbetar handledande med bibliotek i deras egna utvecklingsprocesser.

¹ I samråd med Hallonbergen använder jag begreppet hbt & inte HBQT som är det mer vanligt förekommande. Hbt står för homosexuella, bisexuella och transpersoner.

De främsta källorna för denna rapport är samtal med personalen, mina egna observationer och deltagande i de kurstillfällena som RFSL höll i.

Jag vill ödmjukt tacka all fantastisk personal på Hallonbergens bibliotek för att jag fått delta i denna viktiga och framgångsrika process. Kortet nedan är på de medarbetare som deltagit i hbt-certifieringen under 2012.

På vänster sida: *Margareta Engstrand, Sara Victorin, Tatiana de Soares, Monika Janvari*. På höger sida: *Sofie Samuelsson, Maija Luomi, Ingrid Andersson, Ylva Rörstad och Johan Rahm*.

Jag vill även tacka Anna Nordqvist, RFSL och kollegorna på Regionbibliotek Stockholm, för värdefull feedback på rapporten. Alla kort i rapporten är tagna av mig, Cecilia Bengtsson.

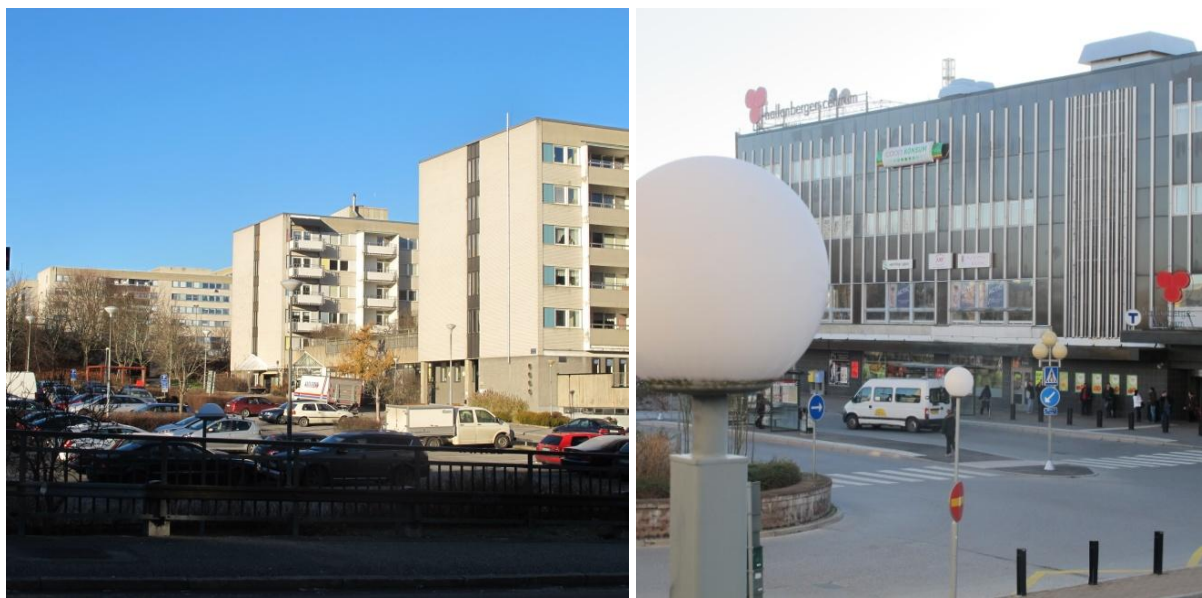
Sundbybergs kommun och Hallonbergen

Sundbyberg är Sveriges minsta kommun till ytan och här bor nästan 40.000 invånare. Hallonbergen är en stadsdel i Sundbybergs kommun. Större delen av Hallonbergen ligger på en bergig kulle och har antagligen fått sitt namn från alla hallonsnår som fanns innan man började bebygga området på 60-talet. Stadsdelen ligger i närheten av Sundbybergs stad i söder med Duvbo i sydväst, och Rissne i väst (*Wikipeda*).

I kommunen bor det cirka 40.000 invånare varav cirka 5.500 bor i Hallonbergen. Det flesta är bosatta i de hyresrätter som ligger i närheten av inomhuscentret. Tunnelbanans blåa linje

passerar Hallonbergen och stationen finns i Hallonbergens centrum. Enligt befolkningsprognosen kommer befolkningen i Hallonbergen att växa med 2885 invånare fram till 2025 eftersom det planeras nya bostäder i området. Arbetslösheten är högre än medeltalet i kommunen, folkhälsotalen och medelinkomsten är lägre (*statistik hämtad från www.scb.se.*)

I Hallonbergen talas drygt trettio språk. Periodvis kommer det grupper av nyanlända flyktingar. Sundbybergs stad ingår i förvaltningsområde för finska sedan februari 2011.

Hallonbergen och inomhuscentrumet

Biblioteken i Sundbybergs kommun

I Sundbybergs kommun finns två bibliotek, ett i Sundbyberg och ett i Hallonbergen. I Sundbybergs stad håller man på att flytta till ett nytt bibliotek som har fått namnet Signalfabriken och som öppnade 13/1, 2013. Sundbybergs grundskolor har tillgång till egna skolbibliotek eller skolbiblioteksverksamhet på Sundbybergs och Hallonbergens bibliotek. Det innebär att en medarbetare har timmar i sin tjänst för att bedriva skolbiblioteksverksamhet på Hallonbergens bibliotek. Bibliotekarien tar regelbundet emot klasser och grupper på biblioteket.

Biblioteket i Hallonbergen har öppet 37 timmar i veckan och är bra placerat en trappa upp i inomhuscentrumet. Direkt innanför entrén finns tidnings- och tidskriftshyllor, informations- och lånedisk och sökdator. Till vänster i biblioteket finns tre studierum, soffor, skönlitteratur för vuxna och ungdomar och en gemensam fakthylla för barn, ungdom och vuxna. Till höger i biblioteket finns barnavdelningen med bilderbokstråg och hyllor med medier. Biblioteket har

medier på 25 olika språk och erbjuder sagostunder på fyra av de större språken. Runt om i biblioteket finns många platser att sitta vid och mitt i biblioteket finns ett stort beduintält. Längst ner i biblioteket finns ett rum med studieplatser och intill finns en möteslokal. Biblioteket går i blå-gröna-turkosa toner med vackra rödrandiga mattor på golvet.

Biblioteket

På biblioteket arbetar sju personer. De yttre passen består av förutom det sedvanliga att besvara referensfrågor, vägleda, ta emot barngrupper och grupper med sfi-elever och skolklasser. I biblioteket sker varje vecka olika återkommande aktiviteter såsom bloggskrivarkurs, bokcirklar, pyssel och läxhjälp. Var och en av medarbetarna har sina specialområden men eftersom biblioteket är relativt litet får alla göra mer eller mindre allt. Bibliotekets personal har under en längre tid fått handledning en gång i månaden, vilket varit mycket värdefullt för att hantera konflikter och sådant som gnager i verksamheten. Därtill leder handledningen till att det blir en ökad förståelse och kunskap kring vad var och en arbetar med.

Biblioteket har ofta fina utställningar och periodvis egna skapelser gjorda av barn och ungdomar. Dessa pysselverkstäder görs i samarbete med föreningen Knytkalaset. Stora och små skapar och pysslar tillsammans och ofta kring ett tema till exempel halloween, Strindberg eller jul.

Biblioteket samverkar med många olika lokala aktörer i Hallonbergen såsom förskolor, skolor, träffpunkter, kulturcentrum, fritidsgården Hallonet, syrianska- ortodoxa kyrkan, sfi och BVC med flera. De olika samarbetena är ett exempel på hur Hallonbergens bibliotek strävar efter att vara ett bibliotek utifrån de behov och förutsättningar som finns i lokalsamhället Hallonbergen. Ett sådant exempel är att det finns behov av familjeaktiviteter i Hallonbergen på helgerna. Därför ordnar biblioteket varje lördag program för familjer, till exempel sagostunder, pyssel eller filmklubb.

Förutom de program som personalen planerar och genomför, så har aktiviteter uppstått på initiativ av barn och unga. Ett exempel på det är att under höstlovet 2012 flög 15 unga från gruppen Hallonbergens Mänskliga Rättigheter till Neapel där de under vecka träffade italienska ungdomar för ett utbyte om mänskliga rättigheter, demokrati och identiteter. Fotboll, utflykter, dans och fester stod också på schemat. Så här berättar bibliotekarie Johan Rahm om bakgrunden till resan:

”Ett gäng tonårsskollar brukade samlas i Hallonbergens bibliotek under 2011. Vi började prata om allt möjligt Kambodja, thaiboxning och om möjligheterna att gemensamt resa iväg någonstans. Vi stämde träff i bibliotekets konferensrum för att bolla projektidéer och kolla upp fonder. Det blev till en vana - var och varannan fredagseftermiddag - i form av en ABF-studiecirkel om mänskliga rättigheter. Gruppen började så småningom kalla sig Hallonbergens Mänskliga Rättigheter.”

Medel söktes och beviljades från EU-programmet Ung och aktiv i Europa. För övrig finansiering, planering, studiecirkel och genomförande stod ABF Norra Stor-Stockholm, Bibliotek Sundbyberg, Bosnisk Islamska Samfundet i Hallonbergen och Svenska kyrkan i Sundbyberg. Med som ledare på resan fanns imamen Ahmet Music, prästen Tore Skytén och bibliotekarien Johan Rahm. Detta projekt är ett exempel på hur Hallonbergens bibliotek arbetar aktivt med att involvera användarna och skapa delaktighet i verksamheten.

Min upplevelse av Hallonbergens bibliotek är att det är ett dynamiskt, levande och av lokalbefolkningen i Hallonbergen välbesökt bibliotek. Det är till biblioteket man går för att använda dator, få hjälp med läxor, läsa tidningar, få hjälp att fylla i blanketter, låna medier, träffa kompisar, delta i bloggcirkeln, bara vara, delta i kulturevenemang, vara med i bokcirkel och pyssla med mera.

Biblioteket är en viktig plats för högintensiva och lågintensiva möten. Ragnar Audunson

använder begreppen för att beskriva bibliotekets betydelse som plats. En lågintensiv mötesplats är ett ställe där var och en är välkommen och kan använda resurserna utifrån sina egna behov tillsammans med andra men utan något krav på interaktion. Samhällsgrupper har på lågintensiva mötesplatser möjlighet att få intryck av varandra som utmanar fördomar och kan uppmuntra till att minska det avstånd som finns mellan individer. Högintensiva möten innebär att dela ens personliga intressen tillsammans med personer som delar dessa och har en liknande bakgrund. Biblioteket kan vara en arena för detta, till exempel genom de aktiviteter som ordnas på biblioteket (Atlestam & Myhre)

Jämställdhet och normkritik - bakgrunden till hbt-certifieringen

"Det räcker inte att behandla alla lika – istället måste ambitionen vara att behandla alla utifrån vars och ens förutsättningar." RFSL

Hallonbergens bibliotek nyöppnades 2010 i nya lokaler. Strax därefter anställdes Sofie Samuelsson på biblioteket som bibliotekarie och med uppdrag att vara bibliotekens genusinspiratör. Arbetet som genusinspiratör innebär för Sofie Samuelsson att utgå ifrån normkritisk jämställdhet. Det innebär att jobba med jämställdhet, men att samtidigt vara vaksam på att man inte återskapar könsstereotyper och genusmönster.

Tillsammans med Sundbybergs kommuns utredare för strategiskt jämställdhetsarbete påbörjades planerna om att genomföra en hbt-certifiering. Medel söktes från Svensk biblioteksförening och så här berättar Margareta Engstrand och Sofie Samuelsson om detta:

"I november fick vi besked om att vi hade fått ett utvecklingsstöd på 100 000 kronor från Svensk Biblioteksförening för att genomföra en hbt-certifiering av Hallonbergens bibliotek. Bakgrunden är att vi har ett uppdrag från politiken i Sundbyberg att arbeta för en jämställd medborgarservice. Frågan är prioriterad och alla verksamheter ska präglas av ett jämställdhetstänkande..." (HBT-certifieringen av Hallonbergens bibliotek artikel i länsnytt nr. 2, 2012.)

Men hur gick själva certifieringen till och vad hände under processen? Nästa avsnitt handlar om detta.

Hbt-certifieringen

Riksförbundet för hbt-personers rättigheter (RFSL) arbetar för homosexuellas, bisexuellas och transpersoners rättigheter. De har utarbetat ett koncept för hbt-certifiering som innebär fyra kurstillfällen för all personal inom en verksamhet. Dessutom ser man över verksamhetens olika dokument och webbsidor. Förutom att biblioteket i Hallonbergen gjorde kompletteringar av olika dokument har de även tagit fram hbqt-rekommendationer för Bibliotek Sundbyberg. I slutet på december 2012 blev bibliotekets medarbetare godkända och certifierade av RFSL, och certifieringen håller i två år. I dagsläget har RFSL certifierat drygt 60 olika verksamheter i hela Sverige och främst inom landstinget. Hallonbergen är det första biblioteket som certifierats. För att en verksamhet ska certifieras krävs att all personal deltar. Förutom biblioteket och kulturverksamheten Aggregat som också siktade på att bli certifierade deltog även personal från fritidsgården Hallonet och Musikskolan vid kurstillfällen men det blev inte certifierade (*information hämtad från RFSL:s hemsida, www.rfsl.se/hbt .*)

Kurstillfällena bestod av små korta föreläsningar, filmklipp, samtal, gruppövningar och sista gången gjorde vi små pjäser för varandra. Vår egen delaktighet var hög och nödvändig och omväxlingen gjorde att kursen var engagerande. Vi omsatte kunskap & teori i praktiken!

Den här rapporten är inte tänkt att återge hela kursen. Det går inte eftersom detta är en process som medarbetarna tillsammans går igenom och där samtalen i processen är det centrala för ett gemensamt förhållningssätt och värdegrund i verksamheten. Jag ska dock göra några nedslag kring kursens innehåll.

Centrala delar i innehållet var att vi fick ökad kunskap om bland annat olika centrala begrepp till exempel cisperson, queer och transvestit. Andra inslag var diskrimineringsgrunderna, familjejuridik, normkritik, makt och identitet. För att förstå och eventuellt förändra sitt förhållningssätt är det väsentligt att ha kunskap om normer och i synnerhet heteronormen. I hbqt- rekommendationerna för Bibliotek Sundbyberg står det följande om normer och normkritik.

"Normer är regler, förväntningar och ideal som handlar om vad som anses vara positivt, önskvärt, fördelaktigt och vad som inte är det. Normer kan vara uttalade och uttalade. Normer är situationsberoende, föränderliga över tid och rum samt formas utifrån maktförhållanden. Normkritik handlar om att

synliggöra och ifrågasätta normer, synliggöra normens fördelar, granska sin egen position och visa på föränderlighet."

Normer finns för att underlätta det sociala livet, till exempel att man står på höger sida i rulltrappan. Normkritik handlar därför inte att ta bort samhällets alla normer men att medvetandegöra och förhålla sig till normer som är problematiska. En stark norm i vårt samhälle är heteronormen. Den bygger på föreställningen om att heterosexualiteten är det normala och uppdelningen i två kön samt de normer som gäller för hur dessa kön förväntas vara. Diskrimineringsombudsmannen beskriver heteronormen på följande sätt:

”Föreställningen att alla är heterosexuella och att detta är det självklara och önskvärda sättet att leva. En av utgångspunkterna är förväntningar om kvinnlighet och manlighet som varandras motsatser och komplement. Heteronormen handlar om makt. Den som tillhör den heterosexuella normen har privilegiet att vara något mer än sin sexuella läggning...”

Emma Rasmusson, RFSL

Kursledarna från RFSL berättade vid det första kurstillfället att RFSL de senaste åren genomgått en egen utveckling. Det innebär att det frångått att förhålla sig och använda sig av en så kallad "toleranspedagogik" och istället utgå från en normkritisk pedagogik. Jag tänker att detta är en av framgångsfaktorerna i hbt-certifieringen eftersom det möjliggör att en förändring kan ske på djupet hos individer och verksamheter. Toleranspedagogik handlar om att betrakta alla människor som lika och alla är precis som alla andra. Det finns dock många svårigheter med detta förhållningssätt. Normkritisk pedagogik handlar därför om att behandla alla utifrån vars

och ens förutsättningar och att ifrågasätta de mekanismer i samhället som gör att vissa uppfattas som avvikande (*wikipedia*).

Vid ett kurstillfälle fick vi se ett TV- avsnitt om Aleksa Lundbergs könsbyte från man till kvinna som hon gjorde vid 21-årsålder. Hon föddes som pojke, men var snart övertygad om att hon var en flicka fångad i fel kropp. Idag arbetar hon som skådespelare och har bland annat gjort pjäsen *Infestos* om hennes eget liv. Hennes tankar om könsidentitet och svårigheterna med att få vara den som hon var och kände sig som grep tag i oss. Vid ett annat tillfälle delade kursdeltagarna med sig av tips på skönlitteratur som handlar om hbt-personer och queer.

Vår förståelse, kunskap om insikter kring en mängd olika områden ökade gradvis under processen. Genom samtal och övningar fick vi praktisera det vi lärt oss. En övning som vi gjorde kring diskrimineringsgrunderna och heteronormen utgick från en rad bilder på människor (se nedan). Instruktionen var att gissa vad "vem som helst som stoppades på gatan" skulle svara om den blev ombedd att gissa vad personerna på dessa bilder har för yrken. Det blev tydligt att artefakter såsom ålder, hudfärg, kläder, hår, utsmyckningar och miljön som kortet var taget i påverkade våra föreställningar och hur vi gjorde kategoriseringar.

Vid ett kurstillfälle fick vi en internationell utblick kring hbt-frågor. Synen på homosexualitet är olika i olika kulturer, i många länder förföljs homosexuella. För Hallonbergen som har många medborgare med olika etniciteter är det relevant att ha kännedom om de internationella förhållandena till exempel hedersvåld och homosexualitet. Många av deltagarna i utbildningen framförde behov att få en fördjupad kunskap kring dessa frågor. Det här är något som biblioteket på egen hand kan arbeta vidare med till exempel genom att ha en tidskriftsklubb. På RFSL:s hemsida finns tips och information kring områdena. Tidskriftsklubbmetoden beskrivs bland annat i boken *Ett steg till! En metodbok för biblioteksutveckling* av Aleman et al.

Processen efter hbt-certifieringen

I och med att de fyra kurstillfällena var över och medarbetarna på Aggregat och biblioteket genomgått testet och slutligen certifierats är RFSL:s del i projektet avslutat. Hur ska man själva gå vidare för att fortsätta implementera processerna och samtalen? Under det sista kurstillfället med RFSL gjordes en genomgång kring olika områden och åtgärder som deltagarna på kursen själva kan ta sig an att jobba vidare med. Det handlar till exempel om att använda ett bredare urval av bilder på webben och där en mångfald är representerad. Under våren 2013 kommer biblioteksmedarbetarna att fortsätta dialogerna om hbt-frågorna som en del i de regelbundna månadsmötena genom att fundera kring frågeställningarna:

- Hur kan biblioteket främja många sätt att vara människa på och arbeta med normkritisk jämställdhet?
- Hur implementeras och används barnkonventionen och de mänskliga rättigheterna i bibliotekets verksamhet?

Därtill har genuspedagogen med stöd av medarbetarna på Hallonbergens bibliotek ett uppdrag att införa och inspirera hela Sundbybergs bibliotek att jobba normkritiskt. Bland annat genom att ta upp frågan på APT, arbeta med den gemensamma PR-gruppen och ha kompetensutveckling tillsammans. På Biblioteket i Hallonbergen håller man på att göra ett fysiskt och ett digitalt regnbågsbibliotek. Syftet är att samla fack- och skönlitteratur inom områdena. För arbetet med att bygga upp en regnbågshylla med relevant litteratur har Stadsbiblioteket i Umeås regnbågshylla varit en inspirationskälla. Även på Bibliotek Plattan i Stockholm finns en regnbågshylla/Queerhylla.

Regnbågsbiblioteket

Några tankar om hbt-certifieringen och dess betydelse

I inledning skrev jag att hbt-certifieringen varit framgångsrik men vad menar jag egentligen med det? Den process som Hallonbergen gått igenom kan betraktas ur olika perspektiv med flera effekter. Sofie Samuelsson skriver följande i ett e-mail 121204 om vad hon anser att hbt-certifieringen inneburit för dem:

”Att vi var och en, men även tillsammans, startat tankeprocesser i vad ett bibliotek kan och bör vara, samt normkritiskt kunna granska de signaler som vi och biblioteket sänder ut och fundera på vårt arbetssätt och bemötande. Vi har fått kunskap om hbt- frågor och begrepp, normkritik och diskrimineringslagen. Den kunskapen och även verktyg har gjort det möjligt att påbörja ett normkritiskt och inkluderande arbetssätt.”

Mina egna reflektioner om vad hbt-certifieringen inneburit är att kurstillfällena och andra möten kring hbt-frågor gett personalen tid och möjlighet att diskutera komplexa frågor. Den kontinuerliga och återkommande processen har möjliggjort fördjupning och gemensamma reflektioner kring områdena. Personalen har till exempel fått ökad kännedom om att hbt inte handlar om sexuell läggning utan om identitet och makt och att vårt samhälle i mångt och mycket är präglad av heteronormen.

Veronica från RFSL går igenom familjejuridik vid ett av RFSL:s kurstillfällen.

Deltagarna i certifieringen har också fått ökade insikter om sina egna värderingar och stereotypa förställningar som vi alla bär med oss mer eller mindre av. Ett bra förhållningssätt är att inte förutsätta att man tror sig veta något om en person som man inte känner. I övningar och gruppsamtal har mycket utgått från ens egna värderingar och tankar. Det är modigt och

viktigt att våga synliggöra och dela med sig av dem. Det ställer krav på högt i tak, prestigelöshet och tillit. Min upplevelse är att det funnits ett tillåtande och öppenhetligt klimat under processen.

En annan styrka är att personal från olika verksamheter och med olika yrken deltagit i kursen. Hbt-certifieringen har lett till att man lärt känna varandra ännu mer över gränserna vilket möjliggör fördjupat samarbete med medborgarna i Hallonbergen i fokus. Pedagoger, lärare, fritidsledare, chefer och kulturarbetare har samsats och gjort detta tillsammans. De olika kompetenserna och perspektiven har varit en tillgång under kurstillfällena och gett ett divergent tänkande i gruppsamtal och övningar. Genom övningar har man tillsammans tänkt kring ett problem i skilda riktningar vilket gett olika lösningar. Oftast var man dock överens om vilket alternativ som var mest lämpligt men det fanns en anda av att våga pröva sig fram.

För biblioteket har genusinspiratören, Sofie Samuelsson varit en förutsättning för det här projektet. Hon har kunskap och kompetens inom områdena och hon har hållit ihop projektet, varit kontaktperson för RSFL, organiserat möten, förberett regnbågsbiblioteket och varit ansiktet utåt för satsningen. Givetvis har medarbetarna motivation och delaktighet varit viktig liksom att bibliotekschefen och platsansvarig för Hallonbergens bibliotek deltagit, legitimerat och stött processen.

Som i de flesta processer och projekt är tidsaspekten ibland problematisk. I en vardag fylld av arbetsuppgifter räcker inte tiden till. Det gäller att kunna hantera kontrasterna och prioritera i sin verksamhet vilket är lättare sagt än gjort. Medarbetarna på Hallonbergens bibliotek är engagerade och vill mycket. Det är ur mitt perspektiv dynamiskt och inspirerande men också en utmaning när tiden inte räcker för allt.

Hbt-certifieringen har också lett till en ökad medvetenhet om att biblioteket är i en maktposition och delvis styrd av normer. Ett flertal av bibliotekets besökare behöver mycket hjälp och stöd i olika frågor och det gäller att fundera kring vad som är bibliotekets uppgifter och roller. Eftersom jag inte tittat närmare på medarbetarnas bemötande gentemot bibliotekens användare har jag svårt att uttala mig om hur hbt-certifieringen påverkat detta. Min känsla är att personalen är medvetna om vikten av ett gott bemötande och att det inom vissa områden tillämpas ett gemensamt förhållningssätt. Redan innan hbt-certifieringen satte igång arbetade man med att försöka se och bekräfta bibliotekets användare och att bjuda in dem till att vara delaktiga i verksamheten med mera.

Under kurstillfällena diskuterades scenarier som har hänt och skulle kunna hända i mötet med bibliotekens besökare. Det handlade om att inte förutsätta att alla har barn, att det nödvändigtvis inte behöver vara så att killar vill ha böcker med killar som huvudpersoner och tvärtom och att biblioteksmedarbetare bör agera om ungdomar använder ett språk som inte känns ok med mera. Det var värdefullt att diskutera och träna sig i situationer som uppstår och skulle kunna hända. Medvetenheten och engagemanget hos personalen är hög och det finns goda förutsättningar att fortsätta arbeta med bemötandefrågor och värdegrundsfrågor på Hallonbergens bibliotek och med fokus på bibliotekets användare.

Min sammanlagda bedömning är att detta varit en värdefull och viktig investering varav den viktigaste ur mitt perspektiv är att bibliotekets personal avsatt tid för gemensamma reflektioner och samtal. Malin Ögland skriver följande om betydelsen av reflektion i boken *Definitely, maybe eller Do the right thing*:

”Bengt Molander beskriver reflektionen som en kunskapsbildande rörelse som växlar mellan **del och helhet** eller **bekräftelse och omprövning**. Hur ska vi alla på biblioteken utföra våra delar, våra uppgifter, så att verksamheten blir så bra som möjligt för våra användare? Hur ser helheten ut? Är vi överens om hur helheten ser ut? Är vi överens om hur våra olika delar förhåller sig till helheten? Min erfarenhet är att det behövs många diskussioner kring hur vi på bästa sätt utvecklar rörelsen mellan **del och helhet**. ” (Ögland)

Hur kan bibliotek få mer tid för samtal, reflektion och gemensamma utvecklingsarbeten i sin arbetsvardag utan varken extra medel eller projekt? Till syvende och sist tror jag att det handlar om att prioritera. Hallonbergens bibliotek har kommit långt i sina dialoger om såväl delar av verksamheten som helheten och med fokus på allas rätt att få vara den man är.

På nästa sida ges ett par konkreta tips för bibliotek att arbeta vidare med på egen hand.

Stockholm, 130116

Cecilia Bengtsson

Utvecklingsledare på [Regionbibliotek Stockholm](#)

cecilia.m.bengtsson@stockholm.se

Några tips till andra bibliotek

Hbt-certifieringen är en process och dessa frågor kräver kontinuerliga samtal och ett gemensamt värdegrundsarbete. Konkreta tips för bibliotek att arbeta vidare med ges i nedanstående lista. En del av förslagen kommer från de hbqt-rekommendationer som Hallonbergens bibliotek tagit fram.

- Alla bär vi med oss olika föreställningar om olika grupper av människor. Var vaksam på att dina egna föreställningar påvekar dina möten och kanske inte på ett sätt som du önskar.
- Fundera på om det går att använda barn, ungdomar, vuxna, föräldrar, låntagare, besökare istället för tjejer, killar, kvinnor, män, mammor, pappor.
- Människors relationer ser olika ut. Förutsätt inte att alla har en traditionell kärnfamilj. Förutsätt inte heller att alla har eller vill ha heterosexuella relationer.
- Det finns de som föredrar hen som personligt pronomen, så förutsätt inte att alla vill bli kallade för han eller hon.
- Använd bilder som speglar en mångfald av miljöer och människor med tanke på variation i ålder, kön, etnicitet och så vidare.
- Fundera kring hur du väljer berättelser, litteratur för bokprat och högläsning ur ett normkritiskt och mångfaldsperspektiv.
- Barn har (nära) relationer med fler vuxna än sina föräldrar – inkludera dem! Istället för att exempelvis skriva ”barn och deras föräldrar” på affischer, så skriv ”barn och medföljande vuxen”. Om biblioteket har en föräldrahylla är det bättre att kalla den för familjehylla.
- När man gör olika blanketter och liknande var vaksam på om man verkligen ska behöva kryssa i en ruta för man eller kvinna. Om kön är relevant så ska det finnas ett tredje alternativ.

Källförteckning

Källor

- Aleman et al., [*Ett steg till! En metodbok för biblioteksutveckling*](#), Regionbibliotek Stockholm, 2009.
- Atlestam & Myhre, *Det mångspråkiga biblioteket*, BTJ, 2012.
- Demirbag-Sten, Dilsa, *Stamtavlor*, Månocket, 2006.
- Eliasson, Petra, *Regnbågschefen, praktisk guide för chefer: så blir du bra på hbt-frågor*. Liber, 2011
- Hbtq- policy för Bibliotek Sundbyberg*
- Länsnytt, [*HBT-certifiering av Hallonbergens bibliotek*](#), nr 2, 2012.
- Ögland et al, [*Definitely, maybe eller Do the right thing*](#) Regionbibliotek Stockholm, 2011.

Webbresurser

[RFSL](http://www.rfsl.se) www.rfsl.se

[Diskrimineringsombudsmannen](http://www.do.se) www.do.se

[Bibliotek Sundbyberg](#)

[Regnbågsbiblioteket](#)

[Wikipedia](#)

[Hbt-policy för Stockholms läns landsting](#)

[Intervju med Aleksa Lundberg](#)

[Statistiska centralbyrån](#)